



Kulturmiljöutredning av kommunala kulturmiljöer i Översiktsplanen

Projektplan för 2021



**VAGGERYDS
KOMMUN**

Inledning

Bakgrund

Vaggeryds kommun har beslutat att nuvarande översiktsplan behöver aktualiseras och att en ny/ reviderad översiktsplan ska tas fram under 2020-2022. För att kunna aktualisera ÖP har projektledningen identifierat ett behov att uppdatera kunskapen kring de kommunala kulturmiljöerna, då det befintliga underlag är från 1988 och 1990.

Översiktsplanen ska bidra till en god miljö och hållbar utveckling. Den vägleder beslut om hur mark- och vattenområden får användas. Den ska hållas aktuell och kan göras mer detaljerad för tätorter och andra delområden. Samråd och miljöbedömningar är viktiga delar i planeringsprocessen. I översiktsplanen talar kommunen om hur man vill att stad och land ska utvecklas, var det kan och bör byggas, var det behövs nya vägar och cykelbanor och vilka områden som bör sparas för rekreation. I planen beskrivs också vilka hänsyn som bör tas till kulturhistoriska kvaliteter, naturvärden och risk för bullerstörningar och översvämningar. Hur kommunen tänker tillgodose riksintressen ska redovisas särskilt. Planen täcker hela kommunens yta, men kan vara mer detaljerad (fördjupad) för vissa delar, till exempel en tätort. Att bedöma konsekvenserna av olika alternativ är en viktig del av arbetet, och då behövs ofta fördjupade underlag.

Kulturmiljö är alltså ett av de intressen som ska redovisas och som ska avvägas med andra intressen i Översiktsplanen. Kulturmiljö avser hela den av människor påverkade miljön, det vill säga som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Det kan röra sig om intensivt utnyttjade stads- eller industriområden såväl som extensivt påverkade skogs- eller fjälllandskap. Kulturmiljön omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område. Kulturmiljön är en del av kulturarvet.

Kommunala kulturmiljöer ingår i den nuvarande kommunala översiktsplanen från 2012 och omnämns enligt följande:

”På kartorna finns kommunala kulturmiljöer utpekade. I dessa miljöer anser kommunen att man skall kunna utveckla området, bygga till och bygga nytt men att hänsyn måste tas till platsens historia och den bebyggda miljöns karaktär. För kulturmiljöer inom tätorterna skall kulturhistoriska värden bevakas vid bygglovsprövning. Skydds- eller varsamhetsbestämmelser skall införas i detaljplan. För kulturmiljöer på landsbygden skall områdesbestämmelser med utökad bygglovsplikt upprättas.”

Befintliga underlag

I nuvarande översiktsplan som antogs år 2012 så finns kommunala kulturmiljöer utpekade, 21 stycken. En sammanställning med åtgärdsförslag av kommunala kulturmiljöer ingår i gällande Kultminnesvårdsprogram för Vaggeryds kommun, antaget 1990- 04-29 av Vaggeryds kommun. Kommunala kulturmiljöer ingår även i Jönköpings läns museums utredning från 1988, Kulturhistorisk utredning, Vaggeryds kommun. Utöver detta finns andra underlag från engagerade föreningar i kommunen, bland annat en kartläggning genomförd av Hembygdsrådet. ”Naturinventering för Vaggeryds kommun” från 1975 går även igenom kulturhistoriska värden kopplat till de inventerade miljöerna.

Syfte

Projektets målsättning är att ta fram en kulturmiljöutredning, som uppdaterar, utvecklar och kompletterar de utredningar som finns i nu gällande översiktsplan. Syftet med utredningen kan sammanställas i fyra punkter;

1. Kulturmiljöutredningen ska sammanställa ett fördjupat och uppdaterat kunskapsunderlag över kommunala kulturmiljöer i Vaggeryds kommun.
2. Kulturmiljöutredningen ska utgöra ett kunskapsunderlag med åtgärder och riktlinjer för att bevara och utveckla kulturmiljövärden och kulthistoriska värden för kommunala kulturmiljöer.
3. Kulturmiljöutredningen ska utgöra ett planeringsunderlag som ska kunna användas för framtida beslut inom bygglov, planläggning och andra kommunala utredningar och projekt.
4. Kulturmiljöutredningen ska kopplas till den pågående nya kommunala översiktsplanen, miljömål och kulturmiljömål.

Bidragande till KF-mål

Projektet bidrar främst till kommunens lokala mål 1: ”Vaggeryds kommun ska vara en plats med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen” samt kommunens lokala mål 3: ”Vaggeryds kommun ska vara en plats med hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa.”

Avgränsning

Utredningen har fokus på kommunala kulturmiljöer som finns inom tätorterna Vaggeryd, Skillingaryd, Byarum, Bondstorp och Hok. Det utgörs sammanlagt av 21 st. kommunala kulturmiljöer som omnämns i det befintliga och beslutade Kulturminnesvårdsprogrammet för Vaggeryds kommun från 1990.

Utredningen sker på den nivå som är relevant för översiktsplanen, liksom det underlag som utredningen utgår ifrån från år 1990. Eventuella fördjupade kartläggningar för enskilda byggnader eller objekt kan rekommenderas inom arbetet med de kommunala kulturmiljöerna.

I nu gällande översiktsplan saknas kulturmiljöunderlag gällande Skillingaryds skjutfält och influensområdet, något som behöver kompletteras i syfte att säkerställa riksintresset. Projektet i denna just denna projektbeskrivning är avgränsad till att uppdatera befintliga utredningar till Översiktsplanen baserat på kulturminnesvårdsprogrammet från år 1990, och införskaffande av ytterligare underlag utöver detta sker efter detta projekt eller som en del 2 av projektet. Beslut om utökad/ fortsatt projekt och medel som involverar kulturmiljöunderlag för Skjutfältet och influensområdet kan tas i och med att de uppdaterade kommunala kulturmiljöerna beslutas i juni.

Resurser och rapportering

Kompetensbehov

För att kunna genomföra utredningarna av de kommunala kulturmiljöerna på den nivå som krävs i översiktsplanarbetet är projektet i behov av antikvariekompetens, därav har ett samarbete startats med Värnamo kommun.

Projektledning och arbetsgrupp

Projektet leds av kanslienheten där översiktsplanerare är projektledare. En projektgrupp bildas av projektledare med ansvar för sammanställningen av kulturmiljöutredningen. Utförare av inventeringar och bedömningar är kommunantikvarie i Värnamo kommun. Stöttning i projektet sker av hållbarhetsstrateg och stadsarkitekt. Kultur- och fritidsförvaltningen har även representation i arbetsgruppen. Rapportering från arbetsgruppen sker kontinuerligt till följande instanser:

- **Politisk styrgrupp för översiktsplanarbetet bestående av politiska representanter från kommunstyrelsens arbetsutskott.** Kontinuerlig avstämning och arbete sker i gruppen en gång i månaden, så här kan det när som helst ske delrapporteringar. Förslag på datum anges nedan under rubriken ”rapportering”.
- **Kultur- och fritidsnämnden.** Förslagsvis sker tre rapporteringar till nämnden under våren 2021.

- **Ledningsgrupp för översiktsplanarbetet.** Chefer från förvaltningarna kultur- och fritid, tekniska, miljö- och bygg samt kommunledningskontoret.

Lokala aktörer

Ansvarig för kontakt med föreningar inför framtagandet av underlaget till översiktsplanen är kultur- och fritidsförvaltningen. De lokala aktörerna, så som Hembygdsföreningar, kommer att spela en viktig roll då de har mycket lokalkännedom. Vid framtagandet av planen behöver lokala föreningar involveras och relationen till deras genomförda arbete behöver noggrant redogöras och förankras.

Budget

Projektid för Värnamo kommun är 200 timmar för att uppdatera underlaget för de 21 kommunala kulturmiljöerna plus ca. 10 timmar deltagande inom projektgruppens möten.

Rapportering

Projektet tas upp på plankommitténs möte under våren för förankring till bred politisk målgrupp. Föreslagna datum för politisk förankring och presentation av projektet:

KSAU

- 20 januari: Presentation av projektplan
- 21 april: Delrapportering 1
- 24 maj: Delrapportering 2
- 9 juni: Slutrapportering 1 (även KS 11 augusti)
- 25 augusti: Slutrapportering 2 (ifall några frågetecken kvarstår vid delrapportering 1)

Kultur- och fritidsnämnden

- 4 februari: presentation av projektplan
- 6 maj: delrapportering
- 24 juni: slutrapportering

Metod för utredningen

Värnamo kommun utför en kulturmiljöutredning för kommunala kulturmiljöer i Vaggeryds kommun. Utredningen kommer att innehålla följande delar:

1. Områdesbeskrivning

- Sammanfattning av den kommunala kulturmiljöns kulturmiljövärden.
- Gällande lagar och strategier som berör den kommunala kulturmiljön.

2. Bakgrund och historik

- Granskning av befintligt källmaterial.
- Fältinventering.
- Arkivinventering.
- Möten, för ny kunskap.

3. Dokumentation av Kulturmiljövärden och kulturhistoriska värden

Dokumentation som omfattar sammanställning och uppdatering av värdebeskrivning för kulturmiljön.

- | | | |
|------------------|------------------|------------------------------|
| • Kulturlandskap | • Kulturmiljöer | • Kulturhistorisk bebyggelse |
| Generella värden | Generella värden | Generella värden |
| Specifika värden | Specifika värden | Specifika värden |

4. Betydelsefulla karaktärsdrag med kulturmiljövärden

Kulturmiljön i förhållande till omgivningen:

- | | |
|--|---------------------------------|
| • Avläsbarhet och siktlinjer. | • Äldre strukturer och mönster. |
| • Skalan och nyttjandet av stadsrummet och kulturlandskapet. | • Immateriellt kulturarv. |
| • Ursprunglighet och förändringsgrad. | • Biologiskt kulturarv. |

5. Övergripande klassificering

Tre olika kategorier används för att beskriva den övergripande klassificeringen:

- **Känsligt**, särskild hänsyn krävs vid framtida åtgärder.
Området har stora kulturmiljövärden och/eller kulturhistoriska värden.
- **Hänsyn och uppmärksamhet**, krävs vid framtida åtgärder.
Området har vissa kulturmiljövärden och/eller kulturhistoriska värden.
- **Tåligt**, generell hänsyn krävs vid framtida åtgärder.
Området har mindre kulturmiljövärden och/eller kulturhistoriska värden.

Ett förtydligande vad det innebär för framtida fysisk planering och andra åtgärder.

6. Slutsatser

Åtgärder och riktlinjer.

- Riktlinjer för att bevara och utveckla kommunala kulturmiljövärden i den nya kommunala översiktsplanen.
- Rekommendationer på åtgärder för att bevara och utveckla kommunala kulturmiljövärden i den fysiska planeringen.

Exempel:

Nya detaljplaner och områdesbestämmelser.

Nytt källmaterial, inventering och dokumentation.

Vaggeryd kommun bidrar med följande källmaterial i kulturmiljöutredningen:

- Comprima/Bygglov
- Detaljplaner
- Fördjupade översiktsplaner
- GIS, digitalt kartmaterial
- Kulturminnesvårdsprogram
- Kommunala kulturmiljöer i översiktsplanen
- Hembygdsrådets kartläggning
- Översiktsplan
- Övrigt källmaterial
- Övrigt utredningar

Vaggeryds kommun bidrar även med digitalisering av kulturmiljöutredningen, texter, bilder och kartor samt att förmedla möten och kontakter som kan vara aktuella för kulturmiljöutredningen

Tidsplan

Projektet inleds 4 januari 2021. Uppdraget ska vara avslutat och levererat senast 2021-06-30 till Vaggeryds kommun.

Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Augusti
Uppstart av arbetet. Inläsning av bef. material.	Rapportens grundkapitel påbörjas.	Inventering i fält och rapportskrivande.	Inventering i fält och rapportskrivande.	Inventering i fält och rapportskrivande.	Färdigställande av rapport. Större presentation och diskussion politiskt.	Antagande av underlag i KS och KF.
Förankring av projektplan politiskt (KSAU).	Förankring av projektplan politiskt (KFN).	Delrapportering 1 KSAU.		Delrapportering 2 till KSAU.	Antagande av underlag i KSAU.	